

אני לדודי ודודי לי

יום ד' פ' שופטים,
אור לאדר"ח אלול ה'תשל"ב

לזכות
הרב שמואל חיים דוד בן הרב שמשון
ורעייתו מרת גיטל
ומשפחתו שיחיו
פישר

מילואים

ה'. ובלשונו בספר המאמרים שם: "אהבה באה רק על-ידי השגת הענין האלוקי... אבל ביראה אינו מספיק ההשגה לבד, כי אם צריך להיות הרגש הענין יותר וכמו ענין ההכרה... ועל זה צריכים יגיעה יתירה".

והביאור בזה: יראה בכלל, גם יראת הרוממות (ולא רק יראת המלך), היא תנועה של כיוון המציאות, 'ביטול', זו תנועה מנוגדת לנטיה הטבעית של האדם להיות מציאות. וכיון שכן, התעוררות היראה דורשת מהאדם יגיעה יתירה להכיר ולהרגיש במעלות העליון, עד שהוא מוכרח לרא מהם. מה שאין-כן אהבה היא תנועה של מציאות והתפשטות (שנוחה לאדם ורוצה בה), ולכן די בהתבוננות.

המורם מכל זה, כי בזה ש"יראה היא על ידי עבודת האדם" - יש שתי רמות: יראת מלך נוצרת מיסודה בזכות עבודת האדם, ואילו יראת הרוממות נוצרת בגלל העליון, אבל תלויה בעבודת האדם, שיכיר במעלת העליון.

לביאור ג: בביאור הוסבר בנוגע ליראת בעלות וקבלת עול מלכות, כי היא תלויה באדם שמקבל עול מלכותו. ויש לעיין ביחס ליראת רוממות ממעלות הקב"ה: האם גם יראה זו באה על ידי עבודת האדם או שיראה זו באה מלמעלה, בגלל מעלות העליון. בד"ה יהי הויה אלוקינו עמנו תשכ"ד (הובא לעיל) כותב "הטעם על זה שיראה באה בעיקר על-ידי עבודת האדם, יש לומר, כי יראה היא ביטול. ובפרט יראת מלך" משמע מזה כי יראה בכלל היא על ידי עבודת האדם, כולל יראת הרוממות. ויש לעיין בזה, דלכאורה יראה זו היא בגלל מעלות העליון (כמו אהבה)?

ואכן, אף שיראה זו היא בגלל מעלות העליון (דלא כמו יראת מלך, שנוצרת בגלל התחתון), הנה היא תלויה בתחתון יותר מאשר אהבה. וכמובא במקומות אחרים בתורת החסידות (ראה ספר המאמרים תער"ב עמוד שסב וד"ה 'והיה עקב' תשי"א) כי יראת ה' דורשת מהאדם יגיעה בהכרת מעלות העליון — יותר מאשר אהבת

בס"ד. יום ד' פ' שופטים, אור לאדר"ח אלול ה'תשל"ב*

אני לדודי ודודי לי¹ ר"ת אלול², ומבואר בלקו"ת בהמאמר ד"ה זה³, שבאלול הוא אתערותא דלתתא, אני לדודי, ובראש השנה ויום הכיפורים היא ההמשכה מלמעלה למטה (אתערותא דלעילא), ודודי לי⁴. וצריך להבין, דבתחלת המאמר אומר שאלול הוא ראשי תיבות אני לדודי ודודי לי, ומיד לאחריו זה מבאר שבאלול הוא (רק) אני לדודי, ודודי לי הוא בראש השנה ויום הכיפורים⁵.

וממשיך בהמאמר, שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים⁶. ומבאר שהגילוי די"ג מדות הרחמים באלול הוא לכל אחד ואחד, גם להרחוקים ביותר⁷. וכמו מלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו

סעיפים ח"ט: עד"ז הוא בענין התשובה דאלול וראש השנה: התשובה דאלול היא מצד אחד, רק תשובה תתאה, על העוונות והפגמים שבאדם. ואילו התשובה דראש השנה היא תשובה עילאה לאחר תיקון הפגמים. אמנם מצד שני, דווקא על ידי התעוררות האדם בחודש אלול ממשיכים מהעצמות, ועל ידי זה באים גם הגילויים דראש השנה. לכן התיבות "ודודי לי" הן חלק מהראשי תיבות "אלול", כיון שעבודת האדם ד"אני לדודי" גורמת גם לגילויים ד"ודודי לי" בראש השנה.

(* יצא לאור בקונטרס ראש חודש אלול - השמ"ט, "לקראת ראש חודש אלול . . . יום ג' פ' שופטים, ה'תשמ"ט".
(1) שה"ש ו, ג.

(2) אבודרהם סדר תפלת ראש השנה ופירושה פ"א. פע"ח שער כד (שער ר"ה) פ"א. שעה"פ להאריז"ל עה"פ. ב"ח לטור אור"ח הל' ר"ה סתקפ"א ד"ה והעבירו. הנסמן לקמן ע' רמה הערה 67.

(3) פרשת ראה לב, א ואילך. וראה ד"ה אני לדודי תשמ"ו (לקמן ע' רל ואילך) השייכות דמאמר זה

(שבלקו"ת) לפרשת ראה והרמזו לדרך לב.

(4) ראה מ"ח מס' אלול פ"א מ"ג. פע"ח שם.

וזה שבאלול הוא אני לדודי, אף שאז הוא הגילוי די"ג מדה"ר - כי גילוי זה הוא דוגמת "מלך בשדה" (כדלקמן בפנים), וכשהמלך הוא במצב זה - אינו מטיל אימה ופחד, ולכן, הגילוי דאלול הוא רק נתינת כח לעבודת התחנות, והעבודה היא מצד התחנות (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1343 הערה 6).

(5) כ"ה בסה"מ הי"ש ע' 166. וראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתכה.

לדודי וכו'

בלקו"ת מבאר כי הטעם ש"ודודי לי" נכלל בר"ת אלול הוא כי העבודה דאלול היא הקדמה להמשכה (ודודי לי) שבראש השנה ויום הכיפורים, שהיא באה על ידה. אך ביאור זה אינו מספיק: "כי מזה שהאותיות ו' ל' (ר"ת ודודי לי) הם מתיבת אלול עצמה, משמע, שחודש אלול הוא לא רק הקדמה לדודי לי, אלא שבחודש אלול הוא גם הענין דודודי לי"

(ד"ה אני לדודי תשכ"ו).

א "אלול הוא אתערותא דלתתא . . . ראש השנה ויום הכיפורים . . . אתערותא דלעילא"

העבודה בחודש אלול תלויה בהתעוררות האדם, ואין גילוי מלמעלה שמעוררו לכך. זאת לעומת העבודה בראש השנה ויום הכיפורים, אז יש גילוי אלוקות המעורר את האדם, בדוגמת הנכנס להיכל מלך ורואה את יקר המלך ותפארתו אשר הדבר מעוררו אל המלך.

ב וצריך להבין . . . באלול הוא (רק) אני

ומקבלים פניו בשדה, ואז רשאים [ויכולים⁶] כל מי שרוצה להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. וצריך להבין, איך זה מתאים עם מה שכתב הטור⁷, שמראש-חודש אלול ואילך תוקעין בשופר בכל יום כדי להזהיר את העם שיעשו תשובה, שנאמר⁸ אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, דלכאורה מכיון שבאלול המלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, הרי עיקר העבודה דאלול היא (לכאורה) אהבה, וגם התשובה דאלול צריכה להיות (לכאורה) תשובה מאהבה, ואם-כן למה תוקעין אז בשופר בכדי לעורר יראה וחרדה.

סיכום: יש להבין שני דברים: א. מדוע בראשי התיבות של אלול נכלל גם "ודודי ליי" – המשכה מלמעלה, בזמן שעבודת אלול היא עבודת האדם מלמטה? ב. למה תוקעים בשופר לעורר יראה וחרדה בזמן שבאלול "מקבל המלך את כולם בסבר פנים יפות" דהיינו שעיקר העבודה היא אהבת ה'?

(ב) **ויש** לומר הביאור בזה, דמהחילוקים בין אהבה ליראה הוא, דאהבה באה על-ידי גילוי אור מלמעלה, והיראה באה (בעיקר) על-ידי עבודת האדם. ועל דרך יראת מלך בשר ודם, דזה שאנשי המדינה יראים מפני המלך הוא מפני שקיבלו אותו להיות מלך עליהם⁹, דקבלת המלכות היא על-ידי העם, שום תשים עליך מלך¹⁰. ולכן, כיון שבאלול הוא העבודה דאני לדודי,

(6) הוספת כ"ק מו"ח אדמו"ר בסה"מ שם ע' 167.
 (7) או"ח הל' ר"ה ר"ס תקפא, מפרקי דר"א פמ"ו.
 (8) עמוס ג, ו.
 (9) "והראיה שהרי מלך אחר שלא ממדינתו, אין

אימתו ופחדו עליו כו' מפני שלא קיבל אותו למלך עליו" (המשך תרס"ו ע' של).
 (10) שופטים יז, טו.

ג ההבדל בין אהבה ליראה
 ביאור הענין: אהבת ה' היא על ידי "גילוי אור מלמעלה", דהיינו שהאהבה נגרמת בגלל המעלות של העליון, שהן מושכות את התחתון לאהוב אותו. ואילו יראת ה' היא על ידי 'עבודת האדם', כיון שיראה תלויה בקבלה של התחתון – שהוא יקבל על עצמו את העלינות של העליון.

הדוגמא שמביא לכך כאן היא מ"יראת מלך": אנשי המדינה חשים 'יראת בעלות' מהמלך, כמו עבד החש אימה ופחד מפני אדונו,

ואולם יראה זו היא רק כלפי המלך שלהם, אבל אינם חשים תחושה כזו כלפי מלך מדינה שכנה (ראה בהערת רבינו ע). ואף אם המלך השני ניחן באותן מעלות וסגולות שיש למלך המדינה שלהם.
 והטעם לזה, כי ביראת מלך, היראה היא מבעלות המלך, ו'בעלות' נוצרת על ידי שהאדם מקבל את מלכותו, ובלא זה, המלך אינו מלך עליו.

[ואף כי גם אהבת ה' דורשת התבוננות במעלת העליון ואין הדבר קורה בדרך ממילא,

סיכום כללי

סעיף א: מקשה ב' קושיות: א. כיון שאלול הוא עבודת האדם, למה נכלל בו גם "ודודי ליי" ב. כיון שהמלך מקבל כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות, הרי העבודה דאלול היא (לכאורה) עבודה מאהבה ולמה תוקעים בשופר לעורר יראה וחרדה?

סעיף ב: אלול הוא עבודת האדם, ועיקר עבודת האדם היא לעורר יראה וקבלת עול מלכות שמים, אבל אהבה באה מצד גילוי אור מלמעלה. (ענין האהבה דאלול, יבואר לקמן סעיף ה).

סעיף ג: ב' טעמים לתקיעת השופר בחודש אלול: א. לעורר יראה תתאה כהקדמה להתעוררות יראה עילאה בראש השנה. ב. לעורר חרדה וביטול כדי להמשיך ה'מקיף' למלא הפגמים שפגמו במשך השנה. (אמנם מקשה על הטעם הב', כיצד דווקא היראה תתאה דאלול, ממשיכה את המקיף. הביאור לזה ראה לקמן סעיפים וז).

סעיף ד: היראה דאלול היא רק יראה תתאה, משום שבכך עבודת האדם דאלול יכול להשיג רק יראה זו, שבאה על ידי התבוננות באור האלוקי שבערך העולמות. אמנם היראה דראש-השנה היא יראה עילאה, משום שבאה על ידי גילוי אור בראש-השנה של האלוקות שלמעלה מערך העולמות.

ובעיקר, גילוי היראה העצומה דראש-השנה הוא מצד מצות תקיעת שופר, שממשיכה מהאור שקדוש ומובדל מהעולמות. וזו עוד סיבה שהיראה דאלול היא רק יראה תתאה, כיון שהתקיעה אינה מצוה.

סעיף ה: בכדי לבוא מיראה תתאה ליראה עילאה, צריך להיות ביניהם אהבה ווטא ואהבה רבה. ד' ענינים אלו רמוזים בהמשל: 'יוצאים לקבל פני המלך' הוא יראה תתאה. "מקבלם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות" הוא ב' דרגות באהבה, ובואו להיכל מלכותו בראש-השנה הוא יראה עילאה.

לפי"ז מובן (מה שהקשה בסעיפים א-ב) למה צריך גם לאהבה באלול, כיון שהעליה מיראה תתאה ליראה עילאה היא דרך אהבה באמצע.

סעיפים וז: מכאן מבאר (צד שני מהאמור עד כאן, והוא) מעלת הביטול דחודש אלול על הביטול דראש-השנה: א. הביטול דאלול יקר בעיני ה', משום שמתבטל למרות שאין נרגש גילוי הרומויות דאלוקות ויש חידוש בביטול. ב. הביטול הוא בדרך קבלת עול כנגד מציאות האדם.

לכן דווקא הביטול דאלול ממשיך מהמקיף, כי ככל שהאדם משפיל עצמו יותר, נמשך מקיף עליון יותר.

ועוד מעלה בענין הביטול דאלול, שנפעל על ידי עבודת האדם ששורשו הוא בהעצמות. וזה ממשיך גם את הגילויים דיראה עילאה בראש-השנה.

ט) וזהו אני לדודי ודודי לי ראשי תיבות אלול, דזה שודודי לי נכלל בראשי תיבות אלול, הוא, כי זה שעל-ידי העבודה דאני לדודי (באלול) נעשה ההמשכה דודודי לי בראש-השנה וביום-הכיפורים הוא כי העבודה דאני לדודי מגיעה בהעצמות שמשם נמשכים כל הגילויים (כנ"ל סוס"ז), ונמצא שבאני לדודי דאלול כלולה גם ההמשכה דודודי לי. ויש לומר, דזהו מה שהתקיעות דחודש אלול (על-פי מנהג חב"ד⁴⁹) הם תשר"ת תש"ת תר"ת, כל הקולות שתוקעים בראש-השנה, כי בהתקיעות דאלול ישנם כל הענינים שבהתקיעות דראש-השנה. וזה שבאלול תוקעין עשר קולות ולא מאה קולות, אולי יש לומר, שזהו לפי שהתקיעות דאלול (כיון שהם השרש של הענינים שנמשכים בראש-השנה) הם למעלה מהתחלקות.

י"ד) ויהי רצון שעל ידי מעשינו ועבודתינו⁵⁰, ובפרט על ידי העבודה דאלול, יקרבו ויזרזו עוד יותר את הגאולה, וכמרומוז בזה שאלול הוא ראשי תיבות להויה ויאמרו לאמר אשירה⁵¹, כי אז יצאו כל ניצוצין מהגלות⁵².

וכיון שבאלול מקבל המלך את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, הרי בודאי שהמלך ממלא הבקשה של כל אחד ואחד מישראל, שתהיה לו כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה, הן בענינים הרוחניים בלימוד התורה וקיום המצוות, והן בענינים הגשמיים בבני חיי ומזוני רוחי, ועאכו"כ בנוגע לבקשה העיקרית – גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

האריז"ל ר"ח אלול הוא ר"ת ויאמרו לאמר אשירה להויה.

49) ספר המנהגים – חב"ד ע' 53.

50) ראה תניא רפ"ז.

51) בשלח טו, א. פע"ח שבהערה 2. ובשור"ע

52) פע"ח שם. שור"ע האריז"ל שם.

עבודת האדם י, צריך להיות אז יראה. ויש להוסיף, שעיקר העבודה באלול, אני לדודי, הוא קבלת עול מלכות שמים ה. דזהו מה שכתוב בלקו"ת שהעבודה דאלול היא היציאה לשדה לקבל פני המלך¹¹. וזה שתוקעין בשופר (באלול) לעורר יראה וחרדה, הוא, כי הענין דשום תשים עליך מלך הוא

11) וראה סה"מ ה'ש"ת שם, דבנמשל הוא "לעורר את הקבועו"ש".

אך ההתבוננות דרושה רק בשביל לגלות לעצמו את מעלות העליון (שקיימות כבר לפני כן) ואז המעלות מושכות אותו מעצמם, ואילו ביראת מלך, האדם צריך ליצור את עצם מציאות המלך המטילה יראה]. ועיין במילואים ביחס ליראה בכלל, כמו יראת הרוממות ממעלות המלך, אם גם היא תלויה בעבודת האדם דוקא. אולם, זה גופא צריך הסברה: הדבר היחיד בעולם שזולת אינו יכול לגרום לאדם הוא להיות בעלים עליו. הזולת יכול לגרום לאדם לאהוב אותו ואפילו לירא ממנו יראת הרוממות (אלא שנדרשת לזה גם יגיעה מצד האדם), אבל אינו יכול להכריחו להיות בעלים עליו. וזה גופא טעמא בעי.

טעם ההבדל בין אהבה ליראה

ויובן זאת עפ"י המבואר בד"ה יהי ה"א עמנו תשכ"ד "הטעם על זה שהיראה באה בעיקר ע"י עבודת האדם, יש לומר, כי יראה היא ביטול. ובפרט יראת המלך, "שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך", שהביטול דיראה זו קשור עם זה שהוא עבדו של המלך. . . שהביטול דעבד הוא ביטול בתכלית".

יש לומר הכוונה בזה: יראת המלך, בה האדם מאבד את מציאותו ונעשה עבדו וקנינו של המלך, יכולה להיווצר רק מהאדם עצמו. כיון שרק האדם עצמו, יכול לפעול בתוכו שינוי כה גדול של ביטול מציאותו, אבל הזולת אינו

יכול לגעת במקום כה עמוק אצלו. זאת לעומת תנועות אחרות בנפש שיכולות להיות על ידי הזולת, שהשינוי בהם הוא ב'צורת' האדם (תנועת הנפש שלו) ולא ב'חומר' (עצם מציאותו). [כלומר: בעוד שאדם האוהב את ה' נשאר מציאותו וכל השינוי הוא בצירוף שלו – שקודם אהב את עניני העולם ועכשיו אוהב את ה', ועל דרך זה אדם הירא מרוממות מעלות הקב"ה, עדיין הוא בן חורין וכל השינוי הוא בצירוף שלו, שקודם החזיק רק מעצמו ועכשיו מבין שיש מציאות יותר גדולה ממנו – הנה ביראת המלך הוא מאבד את מציאותו ונעשה עבד וקנין של המלך (ביטול החומר)].

ואולם, גם היראה שאיננה ביטול המציאות לגמרי, כמו יראת הרוממות, גם היא תלויה ביגיעה גדולה של האדם כיון שהיא קשורה עם ביטול מציאותו (עיין במילואים).

ד באלול הוא עבודת האדם

העילוי המיוחד בעבודת האדם יתבאר לקמן סעיף ז'.

ה "עיקר העבודה באלול . . קבלת עול מלכות שמים"

קבלת עול מלכות שמים קשורה בעבודת האדם (אני לדודי) עוד יותר מאשר היראה, ולכן עיקר העבודה באלול היא קבלת עול. ראה לעיל ביאור ג'.

שתהא אימתו עליך¹², ובכדי שקבלת המלכות תהיה בשלימות הוא על-ידי התעוררות היראה דוקא¹³.

סיכום: עיקר העבודה דאלול היא, אם כן, קבלת עול מלכות שמים ויראה (ולא אהבה כפי שכתב בסעיף א) ומתורצת שאלה הב'. אך אם כן יש להבין להיפך מדוע צריך להיות באלול עניין האהבה?

ג) וביאור הענין בפרטיות יותר יובן על-פי מה שכותב הצמח-צדק במאמר¹⁴ שמבאר ענין תקיעת שופר בראש-חודש אלול, דזה שתוקעין בשופר בחודש אלול הוא הקדמה לתקיעת שופר דראש-השנה. דהחילוק בין תקיעת שופר דאלול ותקיעת שופר דראש-השנה הוא, שהיראה (והחרדה) הבאה על-ידי תקיעת שופר דאלול היא יראה תתאה, והיראה (והחרדה) הבאה על-ידי תקיעת שופר דראש-השנה היא יראה עלאה. וזהו שתקנו לתקוע בשופר בראש-חודש אלול ובכל החודש, כי בכדי לבוא ליראה עלאה צריך להיות תחלה יראה תתאה. ועוד טעם על זה שתוקעין בשופר בחודש אלול קודם ראש השנה הוא, כי בעשרת ימי תשובה, מתחיל מראש-השנה, צריך להמשיך מהמקיף בכדי למלאות מה שפגמו במשך כל השנה, והמשכת המקיף הוא על-ידי הביטול דוקא. וכמבואר בתו"א¹⁵ על הפסוק¹⁶ השמים כסאי והארץ הדום רגלי אי זה בית גו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח, דשמים וארץ הם תורה ומצוות, דהמשכה שעל-ידי תורה ומצוות הוא אור פנימי, כסאי והדום רגלי, ובכדי להמשיך המקיפים, אי זה בית גו', דבית הוא מקיף (ובמקיפים עצמם מקיף הרחוק), הוא על-ידי הביטול, עני ונכה רוח וחרד על דברי. ולכן תוקעין בשופר באלול, כי בכדי

בראש-השנה היא מצוה, לכן, גם התשובה הנרמזת בה יש לה שייכות להעבודה דתורה ומצוות. ועיקר המעלה דתשובה, שהיא מגיעה בבעל הרצון (למעלה מהרצון דמצוות)⁴⁶, היא התשובה דאלול. כי זה שתשובה מגיעה למעלה מהרצון דמצוות הוא⁴⁷ מפני שישראל קדמו לתורה⁴⁸, ולכן, המעלה דתשובה היא בעיקר כשהתשובה באה מהאדם (ישראל) עצמו י', תשובה דאלול, אני לדודי.

סיכום: תשובה דאלול – על עוונות ופגמים, תשובה תתאה, באה מהאדם. **תשובה דראש-השנה** – לאחר שנתקנו הפגמים, תשובה עלאה, מרומות במצות השופר. על-פי הנ"ל (סעיף ז') שעבודת האדם ממשיכה מהעצמות, מבאר **המעלה בתשובה דאלול** ביחס לתשובה דראש-השנה – על-ידי התשובה דאלול, התעוררות האדם, ממשיכים מהעצמות שלמעלה מהרצון דמצוות.

מהלך המאמר: בסעיף ז' ביאר רבינו המעלה בעבודת האדם דאלול, הנוגעת בעצמות וממשיכה גם הגילויים דראש-השנה. לפי זה יתרחץ רבינו בסעיף הבא את הקושיה (הא' שבתחילת המאמר) מדוע ההמשכה דראש-השנה ("ודודי לי") נכללת בראשי תיבות דאלול.

אחרי כן, ג. ספה"מ"צ להצ"צ לט, ב. סה"מ תש"ה ס"ע 124 ואילך. ובכ"מ. (47) סה"מ תש"ה שם. (48) ב"ר פ"א, ד. תדבאר פ"ד.

וראה סה"מ קונטרסים ח"א קכד, סע"א ואילך בכיאר לשון הרמב"ם "רמז יש בו" ש"דבר שא"א לבוא בגילוי בדבור הוא בא ברמז". (46) סה"מ קונטרסים שם קכו, ב. וראה לקו"ת

התעוררות התשובה על עוונות ופגמים (תשובה דאלול) נובעת מרצון אישי של האדם להתקרב לה'. אין הוא עושה זאת מחמת הציווי, שהרי פרק מעליו עול מלכות שמים, והחזרה אל ה' מתוך רצון לקיים מצוותיו נעשתה כתוצאה מהתעוררות פנימית שלו. (עין בלק"ש הל"ח עמ' 18, שפביא דעת המנחת חינוך שתשובה אינה ממניין המצוות ומבארה עפ"י חסידות). והתעוררות תשובה זו מעוררת את דרגת 'בעל הרצון', שהתקשרותה עם ישראל היא מצד עצמה ולא מחמת קיום המצוות שלהם, וממנה יש תקנה לעוברי רצונו (ראה בסה"מ קונטרסים ח"א עמ' קכ"ז).

איזוהו שייכות ביניהם. ולכן הרמז על תחושת יראה למשל יהיה שונה מהרמז על תחושת אהבה. וכך בנמשל, הציווי מתלבש בתקיעת השופר והוא עניינה. ואילו התשובה שהיא למעלה מהמצוות, רק נרמזת בשופר. אך סוף כל סוף העובדה שהיא נרמזת במצווה מראה שיש לה שייכות למצוות, היא נעשית מחמת ציווי. בדוגמת הדבר הנרמז שהוא למעלה לגמרי מהרמז אך מכל-מקום הוא מתבטא בו.

זו התשובה (דאלול) באה מהאדם עצמו

זה "מחמת קבלה זו" (שמקבל עליו מלכות שמים), אין זה עבודה שלימה. (14) ד"ה אם יתקע שופר בעיר – אוה"ת נצבים ע' א"רפ ואילך (ובכותרת שם: "ענין תקיעת שופר בראש-חודש אלול"). וצ"ע"ק ההדגשה כאן ובכ"מ דראש-חודש. (15) ר"פ בראשית, הובא באוה"ת שם ס"ע א"רפ. (16) ישע"י סו, א"ב.

(12) סנהדרין כב, א (במשנה). וש"נ. (13) בתניא פמ"א (נו, א) "היראה והעבודה כו' אינן מעכבות זו את זו". ובהמשך מים רבים תרל"ו פקצ"ב (ע' רכ) "רק שאי"ז עבודה שלימה". ולהעיר מתניא שם (נו, סע"ב) "התורה שלומד או המצוה שעושה מחמת קבלה זו ונוחמת המשכת היראה שבנוחו נקראות בשם עבודה שלימה". דמזה משמע, שכשאין לו יראה כלל (גם לא במוחו), אף שעושה

ו "קבלת המלכות בשלימות על-ידי התעוררות היראה" קבלת עול היא התבטלות למלך, וכאשר

בשכל ובמידות הוא ירא ממנו, מיתוסף בביטול שלו (ראה כמה פרטים בזה בקונטרס העבודה עמ' 13, 16, 21).

שתהי'ה המשכת המקיף בראש-השנה צריך להיות נכה רוח וחרד, ועל-ידי תקיעת שופר באים לחרדה.

סיכום: הביא ב' טעמים מאדמו"ר הצמח-צדק לתקיעת שופר דחודש אלול כהכנה לראש השנה. א. לעורר יראה תתאה כהקדמה להתעוררות יראה עילאה בראש השנה. ב. לעורר חרדה וביטול כדי להמשיך ה'מקיף' למלאות הפגמים שפגמו במשך השנה. ומקשה על טעם הב':

וצריך להבין, הרי גם על-ידי שתוקעין בראש-השנה באים לחרדה¹⁷, ואדרבה, החרדה בראש-השנה היא גדולה יותר מהחרדה דאלול, וכנ"ל בהמאמר שהחרדה הבאה מתקיעת שופר דאלול היא יראה תתאה, והחרדה הבאה מתקיעת שופר בראש-השנה היא יראה עילאה. ואף-על-פי-כן, המשכת המקיף בראש-השנה היא על-ידי החרדה הבאה מתקיעת שופר דאלול¹.

(ד) ויובן זה המעלה ביראה שבאלול בהקדים הביאור בזה שהיראה דאלול היא יראה תתאה והיראה בראש-השנה היא יראה עילאה. דהנה החילוק בין יראה תתאה ויראה עילאה הוא, כמבואר בתניא¹⁸ ובכמה מקומות¹⁹ דיראה תתאה היא מגדולתו יתברך בבריאת והתהוות העולמות. דהביטול שביראה זו הוא ביטול היש²⁰. ויראה עילאה היא מגדולתו ורוממותו יתברך שלמעלה מעולמות, דכולא קמיה כלא חשיב (שכולם אינם חשובים לפניו). דהביטול שביראה זו הוא ביטול במציאות. וזהו שבכדי לבוא ליראה עילאה, הוא דוקא על-ידי גילוי מלמעלה, כי זה שביכולת האדם להשיג על-ידי התבוננות הוא האלקות שבערך העולמות, ובכדי שיורגש אצלו הרוממות דאור אין-סוף שלמעלה מעולמות הוא דוקא על-ידי גילוי מלמעלה. וזהו מה שכתוב²⁰ ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את הוי', שבכדי

17 וראה אבודרהם בטעמי התקיעות מרס"ג שבתקיעת שופר בראש-השנה עשרה ענינים, ו"הענין השביעי" הוא כי טבע השופר מרעיד ומחריד. 18 פמ"ג. 19 ראה לקו"ת במדבר יג, ב (הובא באוה"ת נצבים שם ע' א"רפב). סה"מ תרס"ה ע' רב ואילך. קנטרס העבודה ע' 20 ואילך. סה"מ תש"ח ע' 138 ואילך. ובכ"מ. 20 ואתחנן ו, כד.

ז התשובה לשאלה זו לקמן במאמר סעיף ז'.
ח "יראה תתאה . . ביטול היש"
דרגה אלוקית שגדולתה היא בבריאת העולם בהכרח לומר שלגבה יש לנבראים איזו 'מציאות' ותפיסת מקום, ולכן הביטול שלהם הוא רק ביטול היש.

דערי מקלט הוא תיקון על ענינים בלתי רצויים נויש לומר, דזה שהתשובה דאלול נרמזת באנה לידו ושמתי לך שהכפרה דערי מקלט היא על מכה נפש בשגגה⁴⁰, הוא כי על-ידי התשובה דראש-חודש אלול נעשו זדונות כשגגות והתשובה דאלול היא לתקן השגגות], והתשובה בראש-השנה שבאה לאחרי שנתקנו כבר הענינים הבלתי רצויים (גם השגגות)⁴¹ על-ידי התשובה דאלול היא (בעיקר) תשובה עילאה⁴² י, מכל-מקום, יש יתרון בהתשובה דאלול על התשובה בראש-השנה. כי התשובה בראש-השנה, הוא רמז בהמצוה דתקיעת שופר, כמו שכתב הרמב"ם⁴³ אף-על-פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם כו' וחזרו בתשובה. והגם שענין התשובה המרומז בשופר הוא למעלה מהמצוה דתקיעת שופר⁴⁴, וכידוע בענין הרמז, שהענין המרומז הוא למעלה מהדבר שמרמז עליו ועד שאינו מתלבש בהדבר והוא רק רמז בלבד⁴⁵ יו, מכל-מקום זה שהענין מרומז עכ"פ בהדבר, הוא מפני שיש ביניהם דמיון יו. וכיון שתקיעת שופר

40 דזה ש"אחד שונג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט" (מכות ט, ב במשנה) הוא עד שיתברר דינם כבי"ד. אבל הנפחה דערי מקלט היא (בעיקר?) על השונג. ולהעיר ממכות ב, ב "הוא שעשה מעשה במזיד לא ליגלי כי היכי דלא תיהוי ליה כפרה".
41 ויש לקשר זה עם המובא לקמן סעיף יו"ד שאלול קשור עם "צאיאת כל ניצוצין מהגלות", דיש לומר, שזהו על-ידי שנתקנו כל הענינים.
42 ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1360.
43 הלי' תשובה פ"ג ה"ד.
44 ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1147. ושם, שי"ל שלכן כתב זה הרמב"ם בהלכות תשובה ולא בהלכות שופר.
45 ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ס"ע 420 ואילך ובהנסמן שם.

יד "תשובה עילאה"
תשובה עילאה אינה על עיונות ופגמים, אלא להשיב ('תשובה') את הנפש לשרשה. כיון שעצם ירידת הנשמה למטה, גם כאשר האדם הוא צדיק גמור, היא ירידה רוחנית לגבי הנשמה, ועל ידי התשובה משיב האדם את נפשו לדרגת הדביקות שהייתה בה לפני ירידתה למטה (עיי' באגרת התשובה פרק ח' ואילך).
מבטאות ו'מכילות' אותה.
שונה הדבר ברמז. יש ענינים שלא ניתנים להעברה באמצעות מילים, כמו תחושה עמוקה של הנפש. הם באים לידי ביטוי ברמז: הם נרמזים בתווי הפנים של האדם או בסימנים שעושה בתנועות ידו וכדומה. כאן לא ניתן לומר כי הרמז 'מכיל' את אותה תחושה נפשית הנרמזת בו, אלא הוא רק 'רומז' עליה (ראה בלקו"ש ח"ט עמ' 420 ואילך).

טו "הענין המרומז הוא למעלה מהדבר שמרמז עליו ועד שאינו מתלבש בהדבר"
כדי להעביר סברא מלבישים אותה במילות הסברה אשר מכילות אותה. כמוכן, הסברא נעלית מהמילים המעבירות אותה, אך המילים טז "זה שהענין מרומז בהדבר, הוא מפני שיש ביניהם דמיון"
בסופו של דבר, העובדה שעניין עמוק מסוים נרמז בתנועה פלונית, למשל, מצביע על

מהלך המאמר: על-פי ביאור הבי' הנ"ל (סעיף ו'), שיש מעלה באופן הביטול ביראה דאלול, מבאר (הקושיה דלעיל סוף סעיף ג') שלכן המשכת המקיף דראש-השנה, הבאה על-ידי הביטול באופן דשפלות, היא על-ידי היראה דאלול. להלן יוסף רבינו מעלה שלישיית ביראה דאלול ביחס ליראה דראש-השנה.

ויש להוסיף עוד ביאור בהמעלה שבהיראה דאלול על היראה דראש-השנה, כיון שהיראה והביטול דאלול באה על-ידי עבודתם של ישראל, אני לדודי, שהשרש דישאל הוא בהעצמות, לכן, ההמשכה שעל-ידי יראה וביטול זה היא המשכת העצמות. ויש לומר, שזהו הטעם הפנימי ³⁷ על זה שמהיראה תתאה דאלול באים אח"כ בראש-השנה ליראה עילאה, כי על-ידי היראה דאלול הוא המשכת העצמות, ועל-ידי זה נמשכים (אחר-כך) גם הגילויים ³⁸.

סיכום: מבאר כי המעלה ביראה דאלול היא לפי שבאה על-ידי עבודת האדם ששרשו בעצמות. וזהו הטעם שמהיראה דאלול באים ליראה דראש-השנה, כי על-ידי המשכת העצמות נמשכים הגילויים.

ח) והנה על דרך זה מה שהתבאר בענין היראה דאלול הוא גם בענין התשובה דאלול, דזה שבאלול תוקעין בשופר הוא (כמובא לעיל מהטור) כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שיש בזה יתרון על התשובה דראש-השנה. דהגם שהתשובה דאלול היא על ענינים בלתי רצויים, כמוכן ממה שכתוב בכתבי האריז"ל³⁸ דאלול הוא ראשי תיבות אנה לידו ושמתו לך³⁹,

38) פ"ח שבהערה 2. שער הפסוקים משפטים 39) משפטים שם. כא, ג.

יב "הטעם הפנימי . . על ידי היראה דאלול הוא המשכת העצמות"
 הטעם הפשוט להקדמת היראה דאלול היא (כנ"ל) רק כהכנה והקדמה ליראה עילאה דראש-השנה שהיא העיקר. אמנם מהטעם הפנימי משמע להיפך, כי אדרבה, היראה תתאה דאלול היא העיקר כי עי"ז נמשך העצמות, וכתוצאה מזה נמשכת היראה דראש-השנה.

בסה"מ תרנ"ז עמ' רכ"ו.

יג על-ידי המשכת העצמות נמשכים גם

לבוא ליראה את הוי"ה, יראה עילאה²¹, אי-אפשר לבוא לזה על-ידי התכוננות ורק על-ידי גילוי מלמעלה שנמשך על-ידי המצוות²². וזהו שהיראה דאלול היא יראה תתאה והיראה דראש-השנה היא יראה עילאה, כי באלול, שהמלך הוא בשדה, שבהיותו בשדה לא נרגש הגדלות והרוממות שלו²³, והיראה אז היא (לא מצד הגילוי מלמעלה, אלא) על-ידי עבודת האדם, לכן, היראה אז היא יראה תתאה. ובראש-השנה, כשהמלך הוא בהיכל מלכותו, שאז נרגש הרוממות שלו, שהוא מרומם ומוכדל מהעם²⁴, דבנמשל הוא גילוי הרוממות דאור אין-סוף שלמעלה מעולמות, היראה שבראש-השנה יראה עילאה.

סיכום: מבאר החילוק בין יראה תתאה ליראה עילאה: **יראה תתאה** – מגדולתו בבריאת העולמות, האדם יכול להשיגה על ידי עבודתו. **יראה עילאה** – מרוממותו שלמעלה מעולמות, באה על-ידי גילוי מלמעלה. לפי זה מבאר מדוע היראה דאלול (מלך בשדה) היא יראה תתאה, והיראה בראש השנה (מלך בהיכלו) היא יראה עילאה.

ויש לומר, דזה שצריך לתקוע בשופר בראש-השנה בכדי לבוא ליראה עילאה, אף שאז הוא זמן התגלות מלכותו יתברך, היינו שבהזמן דראש-השנה מצד עצמו מאיר בגילוי הרוממות דאור אין-סוף שלמעלה מעולמות, הוא, כי זמן הוא מגדרי העולם²⁵, ולכן, הרוממות דאור אין-סוף

21) ראה בהנסמן בהערה 19 החילוק בין "יראו מהויה" ל"יראו את הוי"ה". 'את' הוא דבר הטפל (כנלמד מדרשת חז"ל (סוכה ה, א) על הכתוב "ורחץ במים את בשרו" – את הטפל לבשרו") "יראו את הוי"ה" הוא ביטול במציאות שחש בטל וטפל להויה.

22) בכ"מ, וגם בלקו"ת במדבר שם בתחלת הענין, דיראה עילאה נמשכת על-ידי עסק התורה, אבל בסיום הענין שם שיראה זו נמשכת על-ידי אשר קדשנו במצוותיו. וכ"ה בלקו"ת מסעי צו, ג.

23) היינו שלא נרגש הגדלות שלו, גם לא הגדלות בבריאת העולמות המביאה ליראה תתאה. וראה לעיל הערה 4.

24) בסדור (עם דא"ח) הערה לתקון חצות (קנא, ג"ד), דיראה חיצונית (יר"ת) היא "כמו היראה ופחד ממלך גדול ונורא", ויראה פנימית (יר"ע) היא יראת בושת "כמו שיש בושח לפני אדם גדול בדורו וצדיק" כמו "חכם גדול אשר מפאת גדול חכמתו כל

מציאות האדם אצלו – היא רק ענין ההשכלה, ואיש פשוט שאינו מתעסק במושכלות, הנה לגבי החכם אין לו כל מציאות" (לקו"ש ח"ז עמ' 31 בתרגום חופשי). וכאשר עומד אדם פשוט ליד החכם הוא מתבייש במציאותו ומוזה משמע לכאורה, דיראת המלך (באיוה אופן שתהיה גם כשהוא בהיכל מלכותו שאז נרגש הרוממות שלו) הוא משל על יראה תתאה. ולכאורה י"ל הביאור בזה, כי כיון שאין מלך בלא עם, בהכרח שהעם יש לו תפיסת מקום לגבי המלך, שהרי גדולתו וחשיבותו של המלך מבוססת על כך שיש לו עם (שהרי מלך גדול הוא מי שמולך על עם גדול), ולכן אין זה משל על יראה עילאה (ביטול במציאות) מהגילוי דכולא קמיה כלא חשיב. אבל בסה"מ תרס"ה ובסה"מ תש"ח שבהערה 19, יראת המלך הוא משל על יראה עילאה, כי "לגבי גדולת ורוממות המלך אינו תופס מקום כלל וכלל, כי הוא מוכדל בערך לגמרי"²⁴.

25) שער היחוד והאמונה פ"ז (פב, א).

* כלומר, לאידך מובא שדוקא ביטול כלפי מלך הוא ביטול אמיתי, ולפיכך הוא משל על יראה עילאה.

ביאור הדברים: ביטולו של איש פשוט כלפי אדם מורם מעם, נובע מחשבון שאין ערך לקטן שבקטנים ביחס לגדול שבגדולים. אם כן,

העילוי דהגילוי (שהוא באין ערוך לגביה), הרי הביטול קשור עם מציאות האדם (ההכרה שלו). ואמיתית ענין הביטול הוא בהעבודה דקבלת עול, שהוא כמו עבד, שמצד עול האדון שמוטל עליו הוא מוכרח לקיים רצון האדון.¹

סיכום: המעלה ביראה תתאה שבאלול, ביחס ליראה עילאה דראש-השנה, היא בשניים: א. יש בה חידוש, ביטול האדם הוא למרות שאין נרגש גילוי הרוממות דאלקות. ב. יש מעלה בענין הביטול. כיון שהביטול הוא נגד מציאות האדם.

ז) ועל-פי זה יש לבאר מה שכותב בהמאמר שהמשכת המקיף דראש-השנה היא (בעיקר) על-ידי היראה והחרדה הבאה על-ידי תקיעת שופר דאלול, כי זה שעל-ידי החרדה (וחרד על דברי) הוא המשכת המקיף (בית), הוא (בעיקר) כשהחרדה היא באופן דביטול ושפלות, עני ונכה רוח. וכמבואר בהמאמר (דהצ"צ שהובא בסעיף ג') דכל שהאדם משפיל את עצמו יותר, המקיף שנמשך הוא מקיף עליון יותר. ולכן עיקר המשכת המקיף הוא על-ידי היראה והחרדה דאלול, כי היראה והחרדה דראש-השנה הוא על-ידי שמרגיש הגילוי דלמעלה, והביטול שעל-ידי הרגש הגילוי אינו באופן דשפלות, ועיקר הענין דעני ונכה רוח, ביטול באופן דשפלות, הוא בהיראה והחרדה דאלול יא.

לא רק מפני החידוש שבזה (כנ"ל הערה 31) אלא גם שהביטול דהיש "הוא ביטול גדול יותר מהביטול גם לקו"ש ח"ט ע' 74 ובהנסמן שם.

י "הביטול שעל ידי גילוי .. קשור עם מציאות האדם וכו"
 כמו למשל שני אנשים העומדים בפני המלך. האחד מכיר ומרגיש את מעלת המלך שהיא באין ערוך אליו והוא בטל בתכלית. ואילו השני חושב אודות עניינים אחרים ומחכה לפרוק את עול המלך. ובשעת מעשה מצווה לו המלך לעשות איזו פעולה עבורו, ובלית ברירה עושה זאת כי עול המלך עליו. כאשר נחשוב מי בטל יותר: לכאורה אין כאן שאלה והאדם הראשון הוא הבטל יותר. אך כשנעמיק, האדם הראשון אינו בטל מצד ההכרח אלא מתוך הכרת מעלת המלך, ביטול זה אמנם גדול יותר בכמות (של חלקי הנפש: רצון, שכל מדות וכו') אך הוא מבוסס על 'הזדהות' והסכמה של האדם עם

שמתגלה בראש-השנה מצד הזמן דראש-השנה הוא שייך לעולמות, והגילוי דאור אין-סוף כמו שהוא קדוש ומובדל מעולמות הוא בעיקר על-ידי המצוות, אשר קדשנו במצוותיו²⁶. וכיון שתקיעת שופר בראש-השנה היא מצוה, היראה והחרדה מקול השופר דראש-השנה היא יראה וביטול בתכלית, יראה עילאה. ועל-פי זה יש להוסיף עוד ביאור בזה [בנוסף למה שנתבאר בסעיף ד שבזמן דאלול אין את הגילוי מלמעלה] שהיראה הבאה מקול השופר דאלול היא (רק) יראה תתאה, כי זה שקול השופר דראש-השנה מביא ליראה עצומה כזו, ביטול במציאות (יראה עילאה), הוא מצד המצוה דתקיעת שופר, וכיון שתקיעת שופר באלול אינה מצוה (ואין מברכים על זה אשר קדשנו במצוותיו), לכן, היראה (והביטול) הבאה מקול השופר דאלול היא (רק) ביטול היש, יראה תתאה. אלא שאף-על-פי-כן, יראה זו היא הקדמה והכנה ליראה עילאה דראש-השנה, כי בכדי לבוא ליראה עילאה צריך להיות תחלה יראה תתאה (כנ"ל בהמאמר).

סיכום: השופר דראש השנה מביא ליראה עילאה — כי התקיעה או היא מצוה, והגילוי שעל-ידי המצוות מביא ביטול בתכלית [יותר מהגילוי שבזמן דראש השנה מצד עצמו], יראה עילאה. ובה יש טעם נוסף לכך שתקיעת שופר דאלול מביא רק ליראה תתאה, כי תקיעה זו אינה מצוה.

ה) והנה ידוע²⁷ שבכדי לבוא מיראה תתאה ליראה עילאה צריך להיות תחלה אהבה. דסדר העבודה הוא דחילו רחימו ודחילו. דחילו (הראשון) הוא יראה תתאה, ולאחרי זה ב' דרגות ברחימו, אהבה זוטא

26 וראה תניא פמ"ו (סו, א) שקאי על "קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו . . מובדל מהעולמות". וראה לקו"ת במדבר שבהערה 22.

27 תר"א מקץ מ, ד. מא, ג. לקו"ת בלק עג, ד. ראה לא, א. ובכ"מ.

הביטול מבוסס (גם) על מציאות הקטן, שכיון שמציאותו היא שהוא קטן, הרי שביחס למציאות הגדול הוא בטל בתכלית. ומכיון שיש כאן עירוב של מציאות הקטן (אף שבדקות מאוד), על כן, ביטולו אינו מושלם.

מה שאין כן ביטול של עם למלכו אין הוא על פי חשבון, שהרי יתכן שמצד החשבון העבד מוכשר יותר מאדונו וכיו"ב [ולכן מלכות היא דבר פלא. עיין במאמרי אדה"ז הקצרים (עמ' תק)

שבמלכות שלמטה מאיר ניצוץ ממלכות שלמעלה ולכן קיימת אימה מהמלך. ולהעיר שגם למעלה שורש המלכות הוא ברדל"א שלמעלה מידיעה ושכל (ראה ד"ה זה היום תשמ"א סיט). נמצא שהביטול על-ידי המלכות נעשה מצד רוממות המלך. וכיון שהביטול אינו קשור כלל לתכונות התחתון ולמצבו (גם לא לפחיתותו), אלא נובע מרוממות העליון בלבד, לפיכך הוא ביטול מוחלט.

ואהבה רבה ט, ולאחרי זה דחילו, יראה עילאה. ומזה מובן, דזה שמהיראה תתאה דאלול באים ליראה עילאה בראש-השנה הוא על-ידי הקדמת האהבה. ויש לבאר זה היכן יש ב' מדרגות האהבה בחדש אלול על-פי מה שכתוב בלקו"ת דכשהמלך הוא בשדה הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, דפנים יפות ופנים שוחקות הו"ע האהבה, ועל-ידי שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות, ובפרט על-ידי שמראה פנים שוחקות לכולם, זה מעורר אצלם (כמים הפנים לפנים²⁸) אהבה להמלך. ועל-פי זה יש לומר, שבפרטי המשל שבלקו"ת מרומזים ד' ענינים הנ"ל. דזה שיוצאים לקראת המלך לקבל פניו, שייך ליראה תתאה. ולאחרי זה, המלך מקבלם בסבר פנים יפות ומראה להם פנים שוחקות – שתי הדרגות דרחימו (פנים יפות – אהבה זוטא, ופנים שוחקות – אהבה רבה), ולאחרי זה בא הענין דבבואו להיכל מלכותו – יראה עילאה.

סיכום: ביאר הסדר כיצד באים מיראה תתאה ליראה עילאה. ועל פי זה מובן מדוע בחדש אלול שענינו יראה הביא גם ענין האהבה (ראה בסעיפים א' וב'), כי יראה תתאה דאלול היא ההכנה ליראה עילאה שבראש-השנה, וזה בא על-ידי ב' מדרגות אהבה. מבאר ד' המדרגות בפרטי המשל דמלך בשדה.

מהלך המאמר: על-פי מה שנתבאר (סעיפים ג' וד') שאלול הוא יראה תתאה כהקדמה ליראה עילאה דראש-השנה. ביאר רבינו את ענינה של עבודת אהבה באלול (ומתוך הקושיה בסעיפים א' וב'). בסעיף הבא יבאר את המעלה שביראה דאלול, ועפ"י יתרון (בסעיף ז') הקושיה דלעיל (סוף סעיף ג') מדוע דווקא על-ידי היראה דאלול נמשך המקיף בראש-השנה.

עד עתה נתבאר כי היראה דאלול היא למטה מהיראה דראש השנה. בסעיף הבא יבאר בכיוון הפוך, כי יש מעלה דווקא ביראה דאלול.

ו) והנה אף שבהדרגות דיראה, היראה דאלול היא למטה מהיראה דראש-השנה, דהיראה דאלול היא יראה תתאה והיראה דראש-השנה היא יראה עילאה, מכל-מקום יש מעלה בהיראה דאלול על היראה דראש-השנה. כי היראה והביטול שבראש-השנה, כיון שאז הוא זמן התגלות מלכותו יתברך²⁹, היראה והביטול אז אינם חידוש. דכיון שכולא קמיה כלא חשיב וכל שהוא קמיה יותר הוא יותר כלא³⁰, הרי זה שישראל הם בביטול דיראה עילאה בהזמן דראש-השנה כשהם נמצאים בהיכל מלכותו, אין בזה חידוש. [ובדוגמת הביטול שבאצילות, שאין בזה חידוש³¹, מכיון שבאצילות מאיר גילוי אור אין-סוף. ועד"ז באצילות גופא, שהביטול שבספירת החכמה, שבה הוא עיקר הביטול, אינו חידוש, לפי שבחכמה הוא הגילוי דהוא לבדו ואין זולתו³². ומכל-שכן הביטול דכתר, דאף על גב שהוא אור צח וכו' אוכם הוא קדם עילת העילות³³, דפירוש אוכם הוא שהכתר הוא בביטול (כמו מראה השחור שאינו גבוה נגד מראה הלבן) לגבי אור אין-סוף שלמעלה מהכתר (עילת העילות)³⁴, שאין זה חידוש, מכיון שהכתר משיג³⁵ שהוא באין ערוך לגבי אור אין-סוף]. והיראה והביטול באלול, כשהמלך הוא בשדה (שאו אין נרגש הגדלות והרוממות שלו) ואף-על-פי-כן ישנו הביטול דישראל, שמקבלים עליהם מלכותו יתברך, ולא עוד אלא שגם תוקעין בשופר לעורר יראה וחרדה (בכדי שקבלת המלכות תהיה בשלימות), הנה ביטול זה, אף שהוא ביטול היש, הוא יקר מאד בעיני הוי"ה³⁶. ויש לומר, דעל-ידי התענוג של המלך מזה שיוצאין לקראתו לקבל פניו (קבלת מלכותו יתברך) בהיותו בשדה מיתוסף עוד יותר בזה שהוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ויש להוסיף, דהמעלה שבהיראה והביטול דאלול לגבי היראה והביטול דראש-השנה היא לא רק מצד החידוש שבו, אלא גם בענין הביטול³⁷. דהביטול שעל-ידי גילוי, כיון שהביטול הוא מפני שמכיר ומרגיש

33 ראה תקו"ז תי' ע (ד"ה שיעורא דרצועין [קלה, ריש ע"ב]).

34 לקו"ת בלק סט, א.

35 כ"ה הלשון בלקו"ת שם.

36 ראה סה"מ תרפ"ח ע' קא בפירוש הכתוב יקר בעיני הוי"ה גו' (תהלים קטז, טו), "דלמעלה יקר וחביב מאד המיתה וביטול מה שהחסידיים עושים בנה"ב כו' להיותו חידוש דבר". וראה לעיל הערה 31.

37 ראה סה"מ פר"ת (לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) ע' לד וסה"מ תרפ"א ע' קכא, שהמעלה בביטול היש שבכ"ע על הביטול בהמציאות שבאצילות הוא

29 לשון המאמר בלקו"ת לב, א.

30 אגה"ק ס"ב.

31 ראה לקו"ת ס"פ במדבר. סה"מ פר"ת תרפ"א שבהערה 37. ושם שיעור התענוג והשעשועים שלמעלה הוא בביטול היש דבי"ע, מפני שהוא חידוש. וכהמשל דצפור המדברת ו"המשל מלב מלכים אין חקר שכאשר רוצים להמשיכו שיפנה לבקשת הדיוט הוא על-ידי . . . שמביאים דבר חידוש כמו ציפור המדברת" (לקו"ת שם). שדיוקף הוא החידוש אף שדיבור הציפור נחזות מדיבור האדם, כפשוטו. (ראה בארוכה לקו"ת שם).

32 תניא פל"ה בהגהה.

28 משלי כז, יט. וראה תניא פמ"ו.

ט "אהבה זוטא ואהבה רבה"

להידבק בעצמותו אף שיתבטל ממצאותו (ראה ספר הערכים חלק א' ערך אהבת ה' זוטא ורבה לפרטי המדרגות שבה).

באהבה זוטא מעורבת מציאותו של האדם כגון שאוהב את ה' בשביל הטוב שיגיע לו מזה. ואילו אהבה רבה היא בבחינת ביטול שרוצה